

Cevdet YILMAZ (2025)

“Samsun”, **Türkiye’de Kentleşme ve Kentler**, (Ed.: Ünsal Bekdemir),
Pegem Akademi Yay., Ankara, (879-892)

Editör: Prof. Dr. Ünsal BEKDEMİR

TÜRKİYE'DE KENTLEŞME VE KENTLER

ISBN 978-625-6652-35-4

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2025, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2025, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Geçmişe göre azalmakta olsa da bugünkü hızı ile dahi Türkiye dünyada kentleşmenin hâlen yüksek olduğu ülkelerden biridir. Bu nedenle geçmişte olduğu gibi günümüzde de kentler, kentleşme ve kentleşmenin getirdiği sorunlar ülke gündemindeki yerini korumaktadır. Konunun öneminden dolayı birçok bilim mensubu tarafından bu alanda çok sayıda araştırma yapılmış ve yapılmaya da devam edilmektedir. *Türkiye’de Kentleşme ve Kentler* adlı bu kitap çalışması da bu alanda 98 yazar tarafından ortak emekle hazırlanmış özgün bir eserdir. Bu eser, söz konusu diğer çalışmalardan farklı olarak Türkiye’de kentleşmenin ve kentlerin geçmişten günümüze hatta geleceğe dönük durumlarını, boyutlarını ve sorunlarını kent coğrafyası bakış açısıyla bir bütün olarak ortaya koyması bakımından oldukça önemlidir. Özellikle de il yönetim merkezi durumunda olan 81 kentimizin alanında uzman yazarlar tarafından detaylı sayılabilecek bir şekilde ele alınarak bu kitapta bir araya getirilmiş olması da ayrı bir önem arz etmektedir. Bu bakımdan eldeki eser, başta ilgili fakültelerin coğrafya bölümlerindeki öğrenci ve akademisyenler olmak üzere sosyal ve beşerî bilimler alanında çalışmalar yapan tüm araştırmacılar için başvurulacak temel bir kaynak eser özelliği taşımaktadır.

Kitap iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde 1927 ile 2023 yılları arasındaki süreçte Türkiye’deki kentleşme olgusu hem kentlerin sayısı hem de nüfus miktarlarının gelişimi açısından ele alınarak incelenmiştir. Bu bölümde Türkiye’de kent yerleşmeleri için en düşük nüfus miktarı, 10 bin olarak belirlenmiş, 10 bin ve üzerinde nüfusa sahip kent yerleşmeleri belli nüfus skalasına göre sıralanmış ve buna göre tablolar ve haritalar oluşturularak ülkedeki kentleşme süreci ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiştir.

Kitapta il yönetim merkezi durumunda olan 81 kent yerleşmesi ayrı birer bölüm olarak ele alınmıştır. Bu bölümlerde kentlerin konum özellikleri, kuruluşları, mekânsal gelişimleri ve nüfus özellikleriyle birlikte doğal ve beşerî çevre özelliklerinin kentlerin gelişimini nasıl şekillendirdiği ya da yönlendirdiği üzerinde durulmuştur. Yani kentlerin yerleşim alanı ve çevresinde etkin olan doğal çevre faktörlerinin (depremsellik durumu, sel ve taşkınları, heyelanlar, yeryüzü şekilleri, iklim, su, bitki ve toprak özellikleri, deniz, göl veya akarsuların kıyısında yer alıp almaları gibi) kentlerin yatay ve dikey gelişimini, şeklini, kentsel yaşamı, kentsel planlamayı, mimariyi, kent fizyonomisini olumlu ya da olumsuz nasıl etkilediğinden bahsedilmiştir. Ayrıca göç gibi kentlerimizin gelişimini yakından etkileyen toplumsal olgu ve olaylar ile kentler ve çevrelerinde etkin olan tarım, madencilik, sanayi, ulaşım, eğitim, sağlık, spor, turizm ve ticaret gibi temel işlevlere de kısaca yer verilmiştir. En önemlisi de bu bölümlerde kentlerin mevcut güncel sorunları ele alınmış, bu sorunlara coğrafi bakış açısıyla bir dizi çözüm önerisi ileri sürülmüş ve sürdürülebilir kentleşme açısından kentlerin geleceğine ilişkin birtakım değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

Bu haliyle kitabın Türkiye’de hem kentleşme hem de kentlerle ilgili önemli bir bilimsel açığı gidereceği düşüncesindeyiz. Kitabın eldeki duruma gelmesinde davetimizi kırmayarak öz verili çalışmaları ile büyük katkı sağlayan çok kıymetli bölüm yazarları meslektaşlarıma ayrı ayrı teşekkürlerimi sunuyorum. Kitabın şekil ve içerik açısından düzenlenmesinde çok büyük desteğini gördüğüm Prof. Dr. İbrahim SEZER ile doktora öğrencim Yavuz Güven MET’e ve birinci bölümdeki haritaların çizimini yapan Dr. Öğr. Üyesi Aykut CAMCI’ya ayrıyeten teşekkürü bir borç bilirim.

Eserin başta öğrenciler ve araştırmacılar olmak üzere tüm bilim mensuplarına ve insanlığa faydalı olması en büyük temennimizdir.

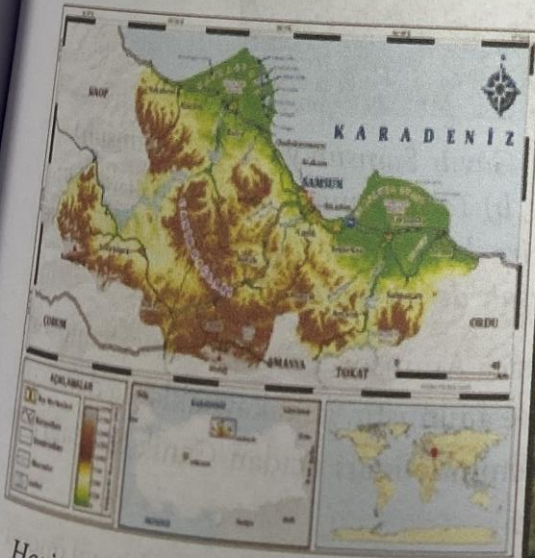
Editör
Prof. Dr. Ünsal BEKDEMİR
Giresun-2025

55. BÖLÜM

SAMSUN

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ, Ondokuz Mayıs Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0430-619X

Kuruluş yeri: Samsun, Türkiye'nin kuzeyinde, Orta Karadeniz Bölümü kıyı kuşağı üzerinde yer alır. Kent, Karadeniz sıradağlarının nispeten alçaldığı kesimde küçük bir koyun kıyısında bulunur (Harita 1-2). Samsun bu eşsiz konumu sayesinde geniş bir hinterlandın Karadeniz'e açılan kapısı ve aynı zamanda da Karadeniz havzasını Anadolu'nun içlerine ve oradan da Basra Körfezi ve Akdeniz dünyasına bağlayan yolların başlangıç noktasıdır. Bu yol, yüzyıllarca kervan yolları şeklinde hizmet vermiş, Cumhuriyet döneminin başlarında demiryolu ve 1950'li yıllardan itibaren de modern karayollarının inşası ile günümüze kadar ulaşmıştır. Bu itibarla Samsun, çeşitli mal ve hizmetlerin deniz ile kara taşıtları arasında aktarma istasyonu vazifesi gören bir liman kenti olarak kurulup gelişmiştir. Geçmişte fırtınalara açık olmakla birlikte yine de gemiler için kısmî bir korunma sağlayan Samsun Koyu'na, 1950'li yıllarda mendireklerin inşa edilerek modern liman tesislerinin yapılması, Samsun'u gerçek bir liman kenti kimliğine kavuşmuştur. Kent, sonradan kazandığı birçok yeni fonksiyonla birlikte, bu özelliğini günümüzde de sürdürmektedir.

Harita 1. Samsun ili ve samsun kenti

Harita 2. Samsun kentini oluşturan